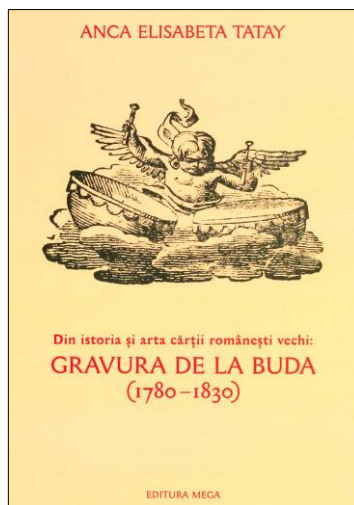

comparații exacte în acest sens, dar, cu probabilitate, da, inclusiv de carte de Blaj), putem spune acum, după apariția catalogului, ceea ce înainte de acest moment intuiam doar.

Gabriela MIRCEA*

Anca Elisabeta Tatay, *Din istoria și arta cărții vechi românești: Gravura de la Buda (1780-1830)*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2011, 500 p.

Deși așteptată și binevenită lucrare a tinerei cercetătoare Anca Elisabeta Tatay (născută în 1982), dedicată ilustrației cărții românești vechi de Buda a apărut în 2011, abia în noiembrie 2012, când s-a ivit prilejul întâlnirii la o reuniune științifică desfășurată la Alba Iulia, autoarea a dăruit un exemplar semnatorei rândurilor de față, ceea ce explică, oarecum, recenzia făcută unei apariții editoriale din urmă cu doi ani, abia la începutul anului 2013. Textul de față este desigur și o mulțumire pentru un dar intelectual valoros, dar, mai înainte de toate, o consemnare, o semnalizare suplimentară (mereu necesară) a apariției și intrării în circuit istoriografic a unei lucrări esențiale în cercetarea cărții românești vechi, care se constituie, din momentul publicării sale, într-un indispensabil instrument de documentare și lucru pentru toți cei interesați de subiect.

De ce este un valoros instrument de lucru volumul semnalat? Încercăm să răspundem condensat acestei întrebări stimulatoare, în funcție de ceea ce considerăm a fi mai important și mai reprezentativ, în cazul apariției editoriale semnalate. Astfel, relevăm următoarele sale caracteristici:

1. Caracterul său de repertoriu iconografic și, pe marginea acestui aspect se impun a fi evidențiate și caracteristicile estetice ale volumului, toată ilustrația, care devine ea însăși o sursă documentară copleșitoare a lucrării, este de cea mai bună ținută, putându-i-se lauda în mod special autoarei punerea în pagină a reproducerilor de gravuri, deloc obositoare, niciodată inestetică (chiar dacă avem în față un veritabil repertoriu, deci o multitudine de imagini, care prin definiție ar fi putut fi plictisitor, dincolo de informația științifică transmisă!), permanent diversificată, ceea ce ne dă o idee și despre înzestrările plastice individuale ale tinerei cercetătoare în cauză. Gustul său estetic este fără greș, fără a se fi dorit a fi demonstrativ și, din această pricină, pe lângă deosebita sa trăsătură științifică, volumul este o binefacere estetică, înainte de toate, pentru orice categorie de

* Muzeul Național al Unirii Alba Iulia; e-mail: peace_gabi@yahoo.com.

lectori. Prin intermediul ilustrației deosebit de reușite este reinviat gustul pentru frumos al trăitorilor perioadei în care tipărițiile respective au apărut, sensibilitatea plastică, spiritualitatea mult mai întregită a acestor înaintași ai noștri, cărora modalitățile de expresie central-europene nu le-au fost deloc străine, dinspre Buda aceste manifestări plastice înnoitoare (inclusiv gravura în metal) proliferând în mod evident înspre întreg teritoriul spiritual românesc din vremea aceea, exercitând în acest sens o influență de europenizare.

2. Dincolo de aspectul formal și valorosul repertoriu iconografic, materia cărții este deosebit de bine structurată, foarte bine sintetizată și sistematizată, travaliul acesta aflându-se și el sub un evident semn al originalității, al unei note personale, în miezul căruia se simte o gândire inginerescă (realistă) a autoarei, care, iată, dublează în chip fericit, gustul estetic propriu. Este, ca atare, evident faptul că autoarea nu a copiat pe nimeni, în întreprinderea complexă a elaborării, lucrarea prezentând energice amprente personale, de concepere și finalizare exterioară.

3. Conținutul în sine, informațiile vehiculate, sunt desigur valide, constituind substanța științifică a volumului, care nu se dorește a fi o istorie recentă a vechii tipografii de la Buda (dar în mod indirect ea chiar este și o astfel de lucrare!), cât o originală și primă evaluare sistematică a modului de ilustrare a acestor tipăriții destinate românilor. Ca atare, sub aspectul conținutului în sine, lucrarea umple un gol istoriografic, fiind o premieră editorială. Trecem rapid în revistă capitolele sale (*Argument; Istoriografia cărții românești vechi tipărite la Buda; Istoricul tipografiei Universității din Buda, cu o privire specială asupra secției sale românești; Tehnicile graficii utilizate în cărțile românești de la Buda (1780-1830); Scurtă privire asupra reprezentărilor religioase existente în tipărițiile românești vechi; Ilustrațiile din cărțile de strană sau din cele cu conținut religios tipărite la Buda (1804-1830); Scurtă privire asupra elementelor laice existente în tipărițiile românești vechi; Ilustrațiile din cărțile laice (1810-1830); Frontispicii și viniete din cărțile tipărite la Buda (1780-1830); Din relațiile tipografiei de la Buda cu Țara Românească și Moldova*), doar pentru o exemplificare exterioară a conținutului, mai mult ca îndemn la aprofundare.

4. În completarea capitolelor sale principale, volumul conține, între paginile 389-500, o serie de secțiuni tehnice, prin intermediul cărora trăsătura sa de instrument de lucru este și mai mult potențată, redactarea lor punând și mai mult în lumină gândirea inginerescă a autoarei. Astfel, aceste secțiuni ale sale sunt: *Bibliografie; Lista orașelor și a bibliotecilor unde au fost cercetate cărțile românești vechi tipărite la Buda; Lista cărților românești de Buda (1780-1830); Lista elementelor grafice din cărțile românești de la Buda. I. Ilustrații (89 găsite din 90). II. Frontispicii și viniete; Lista gravurilor; Lista ilustrațiilor; Indice de nume de persoane; Indice de localități și centre tipografice; Indice de cărți românești vechi.*

Sigur prezentarea cărții ar putea fi aprofundată, dar, ca semnal, considerăm că scopul nostru a fost în mare parte atins, relevându-se trăsăturile distinctive mai importante și utilitatea redactării sale atât pentru cercetarea istorică în sine, cât și pentru cea specială, legată de cartea veche românească, de tipografiile vechi, de arta gravurii de-a lungul timpului, de gustul și sensibilitatea estetică a vremii, de orizontul cultural și istoric al românilor în perioada menționată și influențele culturalizatoare, civilizatoare și estetice pe care centrul cultural de la Buda, unul

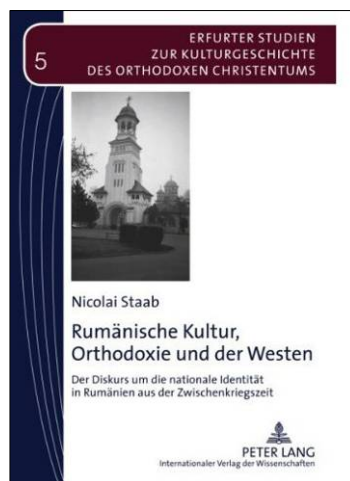
dintre cele mai importante din zona central-europeană, le-a exercitat asupra mediului românesc. Împreună cu felicitările noastre adresate tinerei autoare, îndemnăm pe oricine dorește să-și îmbogățească bagajul cunoștințelor culturale să lectureze cartea, nu numai specialiștii, mai ales deoarece, în mod sigur, strădania respectivă va fi recompensată și cu valoroase trăiri estetice, dat fiind faptul că ilustrația nu este o anexă a textului (cum se obișnuia, până nu de mult), ci parte componentă, uniform repartizată în întreg, a textului propriu-zis, a volumului în ansamblul său, care are, cum se poate constata din cele prezentate anterior, și o remarcabilă organicitate.

Gabriela MIRCEA*

Nicolai Staab, *Rumänische Kultur, Orthodoxie und der Westen. Der Diskurs um die nationale Identität in Rumänien aus der Zwischenkriegszeit*, Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien, Peter Lang, 2011, 379 p. + [1] f.

În volumul cinci din seria *Erfurter Studien zur Kulturgeschichte des Orthodoxen Christentums*, editată de prof. univ. dr. Vasilios N. Makrides, cunoscut specialist în istoria Bisericii Răsăritene, a fost publicată, în urmă cu doi ani, teza de doctorat a lui Nicolai Staab, sub titlul *Rumänische Kultur, Orthodoxie und der Westen. Der Diskurs um die nationale Identität in Rumänien aus der Zwischenkriegszeit*. Volumul apare în cadrul unui ambițios și amplu program de cercetare științifică referitor la istoria culturii, a creștinismului ortodox. Un astfel de program a abordat, pe parcursul anilor, între altele: perspective comparatiste asupra constelațiilor religiei, statului și conflictului în Europa de Sud și Sud-est (Vasilios N. Makrides); bisericile luptătoare și situația religioasă a Iugoslaviei (Klaus Buchenau); tradiție și modernitate în Grecia - spații conflictuale în religie (Angelos Giannakopoulos); comunitatea în timpul totalitarismului - tradiția intelectuală a ortodoxiei ruse și discursul filosofic al modernității politice (Kristina Stoebeckl).

Volumul de față poartă amprenta unui tânăr și talentat cercetător al istoriei Bisericii Răsăritene, dr. Nicolai Staab, cadru didactic la Universitatea din Erfurt. Cunoscător în bună măsură a limbii române (grație orelor susținute de dr. Gabriela Frey), în urma cursurilor speciale audiate și beneficiar al mai multor stagii de documentare în România, în biblioteci și fonduri de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași și de la Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” Cluj-

* Muzeul Național al Unirii Alba Iulia; e-mail: peace_gabi@yahoo.com.